

Удосконалення законодавства в сфері благоустрою населених пунктів щодо «Конвенції Ріо»

В 1992 році, в Ріо-де-Жанейро, під час проведення Конференції Організації Об'єднаних Націй (далі – ООН) з навколишнього середовища і розвитку було започатковано три глобальних конвенції («Конвенції Ріо»):

1. Конвенція про боротьбу з опустелюванням у тих країнах, що потерпають від серйозної посухи та/або опустелювання [1], метою якої є запобігання подальшому опустелюванню земель, так і пом'якшення негативного впливу посух.

2. Конвенція про охорону біологічного різноманіття [2], метою якої є збереження та відновлення біологічного різноманіття, його стале використання, в тому числі і шляхом справедливого розподілу отриманих від цього вигід.

3. Рамкова конвенція ООН про зміну клімату [3], метою якої є стабілізація концентрації в атмосфері парникових газів на рівні, якій забезпечить запобігання негативним антропогенним змінам клімату.

Україна є стороною всіх трьох конвенцій. Реалізація завдань всіх трьох конвенцій базується на глобальному партнерстві з метою збереження та відновлення екосистеми Землі, та переході глобальної економіки на шлях збалансованого розвитку.

Вимоги «Конвенції Ріо» відображені як в текстах самих конвенцій, так і у стратегіях і планах конвенцій, а також у рішеннях конференцій сторін і рекомендаціях міжнародних організацій щодо певних аспектів діяльності в рамках конвенцій. Зміст цих вимог також зобов'язують адаптувати державну політику в сфері благоустрою населених пунктів.

На сьогодні цьому питанню в сфері благоустрою населених пунктів приділяється не достатньо уваги, а наявні законодавчі акти не в повній мірі забезпечують адаптацію положень «Конвенцій Ріо». Загалом, законодавча база в сфері благоустрою населених пунктів містить положення і вимоги щодо охорони довкілля та раціонального використання природних ресурсів, однак не визначає вимоги щодо формування та реалізації державної політики на засадах збалансованого розвитку, а деякі підзаконні акти досі не затверджені, що не забезпечує виконання «Конвенцій Ріо».

При існуючих міжнародних зобов'язаннях України щодо «Конвенцій Ріо» спостерігається недостатнє усвідомлення виконавчими органами взятих зобов'язань. Спостерігається недостатня політична підтримка, відсутність належної координації національних органів та інституцій, відсутність міжсекторальної інтеграції при вирішенні питань визначених в «Конвенціях Ріо», нечіткість механізмів впровадження положень «Конвенцій Ріо». Наявна інституційна база немає достатніх технічних, адміністративних і фінансових можливостей щодо імплементації положень «Конвенцій Ріо» в національну політику.

Аналізуючи недоліки законодавства в сфері благоустрою населених пунктів можна визначити наступні прогалини.

1. Конвенція про боротьбу з опустелюванням.

Пунктом «б» статті 5 Конвенції передбачений обов'язок розробляти стратегії і встановлювати пріоритети, в рамках планів і/чи стратегій стійкого розвитку, у боротьбі з опустелюванням і пом'якшення наслідків посухи.

У статті 28 Закону України «Про благоустрій населених пунктів» [4] встановлені вимоги до охорони та утримання зелених насаджень. Однак, не визначено обов'язку центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування з розробки державних та місцевих програм розвитку та збереження зелених зон населених пунктів. Саме такі програми мають передбачати у тому числі заходи з боротьби з опустелюванням.

2. Конвенція про біологічне різноманіття.

Пунктом «с» статті 8 Конвенції передбачений обов'язок регулювання або раціонального використання біологічних ресурсів, які мають важливе значення для збереження біологічного різноманіття в охоронних територіях або за їх межами, для забезпечення їх збереження і сталого використання.

Статтею 2 Закону України «Про благоустрій населених пунктів» [4] визначено призначення благоустрою населених пунктів. Однак благоустрій населених пунктів не передбачає раціональне використання біологічних ресурсів, які мають важливе значення для збереження біологічного різноманіття в населених пунктах, для забезпечення їх збереження і сталого використання. Особливо це стосується збереження рідкісних порід зелених насаджень на об'єктах благоустрою населених пунктів. Тому необхідно доповнити цей Закон відповідним визначенням.

Пунктом «д» статті 8 Конвенції передбачений обов'язок сприяння захисту екосистеми, природних місць мешкання і збереженню життєздатних популяцій видів у природних умовах.

Статтею 2 Закону України «Про благоустрій населених пунктів» [4] встановлено, що благоустрій населених пунктів передбачає розроблення і здійснення ефективних і комплексних заходів з утримання територій населених пунктів у належному стані, їх санітарного очищення, збереження об'єктів загального користування, а також природних ландшафтів, інших природних комплексів і об'єктів. Однак, таке визначення не передбачає вимогу щодо сприяння захисту екосистем. Тому необхідно внести до цього Закону відповідні зміни.

Також, у статті 14 цього Закону, де передбачені вимоги щодо використання об'єктів благоустрою, не встановлено вимоги щодо сприяння захисту екосистем, що вимагає відповідних змін у Законі.

3. Рамкова конвенція про зміну клімату.

Статтею 1 Конвенції передбачений обов'язок формулювання, здійснення, публікування і регулярного поновлення національних і, у відповідних випадках, регіональних програм, які містять у собі заходи по пом'якшенню наслідків зміни клімату шляхом вирішення проблеми антропогенних викидів із джерел і абсорбції поглиначами усіх парникових газів, які не регулюються Монреальським протоколом, і заходи по сприянню адекватній адаптації до зміни клімату.

У статті 28 Закону України «Про благоустрій населених пунктів» [4], де встановлені вимоги до охорони та утримання зелених насаджень, не визначено обов'язку з розробки державних та місцевих програм розвитку та збереження зелених зон населених пунктів. Саме такі програми мають передбачати заходи з пом'якшення наслідків зміни клімату.

Статтею 4 Конвенції передбачений обов'язок проводити національну політику і застосовувати відповідні заходи у пом'якшенні наслідків зміни клімату шляхом обмеження своїх антропогенних викидів парникових газів і захисту та підвищення якості своїх поглиначів і накопичувачів парникових газів.

Статтею 25 Закон України «Про відходи» [5] встановлена компетенція у сфері поводження з побутовими відходами центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері житлово-комунального господарства. Одним із завдань цього центрального органу є затвердження за погодженням із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, правил експлуатації та утримання об'єктів поводження з побутовими відходами. Однак досі не затверджені Правила експлуатації об'єктів утилізації побутових відходів.

Підсумовуючи, можна визначити нагальну необхідність приведення законодавства України в сфері благоустрою населених пунктів до ратифікованих «Конвенцій Ріо», а також розробити та затвердити в установленому порядку Правила експлуатації та утримання об'єктів утилізації побутових відходів.

Список використаних джерел:

1. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про боротьбу з опустелюванням у тих країнах, що потерпають від серйозної посухи та/або опустелювання, особливо в Африці : Конвенція ООН від 17.06.1994 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/card/995_120.
2. Конвенція про охорону біологічного різноманіття : Конвенція ООН від 05.06.1992 // Офіційний вісник України. – 2007. - № 22. – Ст. 932.
3. Рамкова конвенція Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату : Конвенція ООН від 09.05.1992 // Офіційний вісник України. – 2012. - № 83. – Ст. 3381.
4. Про благоустрій населених пунктів : Закон України від 06.09.2005 №2807-IV// Відом. Верх. Ради України. – 2005. – № 49. – Ст. 2580.
5. Про відходи : Закон України від 05.03.1998 № 187/98-ВР// Відом. Верх. Ради України. – 1998. – № 36. – Ст. 242.